

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ – X КЛАС, ЗАДЪЛЖИТЕЛНА И ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

Съвременност

I. ОБЩО ПРЕДСТАВИНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА.

Историческото образование притежава изключителни възможности за формирането на духовна и гражданска идентичност на личността. Този потенциал има извънредно важно значение както за културнообразователната област *Обществени науки и гражданско образование*, в която е включен учебният предмет *История и цивилизация*, така и за цялата система на средното образование в България.

Съвременната концепция за обучението по *История и цивилизация* се основава на възгледа, че то има особено важна роля за подготовката на младия българин, за неговата ориентация, адаптация и реализация в съвременното демократично общество, за развиване на уменията му за активно гражданско участие в социалния живот в условията на културното многообразие и глобализацията. Причините за това са няколко:

- Разглеждайки миналото като промяна на представите за човека, обществото и света, на културните, политическите, стопанските и всекидневните условия на живот, историята в училище развива разбирането за промяната като основна характеристика на съвременната епоха. Подобен възглед спомага за формиране на ценностна ориентация у младия българин в динамичното и непрестанно променящо се съвременно общество.

- С представянето на всекидневното, културата, политиката и стопанството в миналото като резултат от активната и творческа роля на човека, историята в училище развива разбирането за индивидуалната активност като основна гражданска ценност на съвременната епоха. Тази функция на обучението по *История и цивилизация* е в хармония с обществените очаквания и с необходимостта от ефективно участие на младите хора в България като граждани в съвременното демократично общество.

- Разглеждайки миналото в контекста на контактите между българите и другите народи, историята в училище утвърждава възгледа за българската културна идентичност като традиционно европейска. Подобно разбиране има съществена роля за трайната ангажираност на българското общество към модерните европейски ценности. То предполага формирането на възискателност от страна на гражданското общество и отделна личност към политиката на интегриране на България към Европа.

- Нашето съвремие се характеризира с изобилие на информация, която понякога се превръща в дезинформация, ако личността не е способна да я възприеме, отсее и анализира. Затова в процеса на обучението по история учениците трябва да получават не само знания за основните исторически проблеми и процеси, но и умения да извличат най-същественото от огромния информационен поток и да изразжат собствена позиция.

В съвременното обучение по *История и цивилизация* все повече се слага акцент не само върху усвояването на учебното съдържание, но и върху методите, чрез които то се

усвоява – уменията и навиците, които учениците следва да придобият и развият. Особено внимание се отделя на ценностната ориентация, която се формира у учениците на съответното образователно равнище. Усвояването на методи, техники, ценности е в основата на определени поведенчески норми, както и в практическата приложимост на придобитите знания и възможността за тяхното надграждане и развитие.

Учебната програма е разработена за две образователни равнища (задължителна и профилирана подготовка) и е базирана върху някои основни принципи:

- Постигане на ДОО за УС по *История и цивилизация* и по *Гражданско образование* за съответната образователна степен. (Вж. легендата след таблицата и приложение 2.)

- Значими и последователни междупредметни връзки както с останалите учебни предмети от културнообразователната област *Обществени науки и гражданско образование*, така и с учебните предмети от останалите културнообразователни области.

- Проблемно-тематичен подход и функционално разпределение на учебното съдържание.

- Баланс между различните аспекти на историческото съдържание (общество, политика, стопанство, изкуство, всекидневие и менталитет).

- Ориентация към значими ценности на съвременността (права на човека, върховенство на закона, демократични ценности, национална и европейска идентичност).

- Осигуряване на вариативност и свободен избор както в работата на учителите, така и на авторите на учебници.

- Надграждащ характер на второто образователно равнище и неговото структуриране на основата на базисното учебно съдържание от задължителната общообразователна подготовка.

В X клас учебното съдържание по *История и цивилизация* проследява съвременната епоха, която обхваща периода от Първата световна война до днес. В културно-исторически план са представени събития и процеси в Европа и останалия свят. Съществено място в обучението е отделено на проектите на световния исторически процес през съвременната епоха върху българското общество и неговия регионален (балкански) контекст. Акцентът е поставен върху разбирането, че в съвременната епоха действат универсални тенденции, които превръщат националните и регионалните особености в неразделна част от една глобална културна общност. Продължават да се развиват уменията на учениците за анализ и синтез, за различаване на основното от второстепенното, за откриване на причини и очертаване на последици. Обръща се особено внимание за постигане на такова ниво на компетенции, което да им позволи да използват познанията си за придобиване на нови знания, да действат като свободни личности, способни да поемат отговорност за себе си и за другите.

Учебната програма за профилирана подготовка по *История и цивилизация* за X клас предвижда да разшири и задълбочи познанията на учениците за историческия процес през съвременната епоха както в глобален план, така и през призмата на специфична европейска, балканска и българска проблематика. Тя има за цел да развие в по-голяма степен практическите умения на учениците, да акцентира върху техните ценностни ориентации и личностното им отношение към съвременността.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ В X КЛАС.

1. Да разшири представата за целостта на историческия процес с неговите разнообразни прояви и особености в Европа и останалия свят.
2. Да открие ролята на Европа в разбирането за основните черти на съвременната епоха.
3. Да формира съзнание за контактите на българското общество с останалите европейски народи, които допринасят за утвърждаването на неговата традиционна европейска културна идентичност.
4. Да развие разбирането за мястото на България в съвременния свят и за превратностите на нейния исторически път през XX век.
5. Да утвърждава разбирането за значимата роля на човека в културните, политическите и стопанските процеси през съвременната епоха.
6. Да продължи процеса за развитие на умение за прилагане на специфични техники на историческо познание.
7. Да формира личностно отношение към демократичните ценности на гражданското общество.

X клас – ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание /теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки /			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия /по теми/	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
I. Фундаментите на съвременния свят	<p>Стандарт Установява и обяснява връзката между политически, стопански, идейни и социални промени</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Откроява промените в света след световните войни. [Вж. VI, 4 ГО]</p> <p># 2. Обяснява причините и следствията от Световната икономическа криза (1929 – 1933).</p> <p># 3. Обяснява промените в Източна Европа след 1989 г. [Вж. I, 4 ГО]</p> <p>⇔Стандарт Познава основни политически възгледи, идентифицира политически модели на управление и обяснява развитието на институциите [Вж. I, 3 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Сравнява политическите модели на епохата: демокрация, авторитаризъм, тоталитаризъм, по основни белези и ги свързва с определена държава.</p> <p># 2. Сравнява основните политически възгледи на тоталитаризма: комунизъм, националсоциализъм, фашизъм, и ги идентифицира с определена личност.</p> <p># 3. Познава институциите на Европейския съюз. [Вж. V, 6 ГО]</p> <p>⇔Стандарт Представя и обяснява териториални и обществени промени на Балканите, в Европа и света, като прилага хронологични и пространствени ориентири [Вж. I, 4 ГО]</p>	<p>Учениците трябва да усвоят:</p> <p>Тема 1. Държавата между реалността и утопията:</p> <ul style="list-style-type: none"> - демократичната държава; - авторитарната държава; - тоталитаризмът (комунизъм, фашизъм, националсоциализъм); - социалната държава; - постиндустриалната държава; - България и държавните модели на съвременността. <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Разграничава политическите модели на епохата: демокрация, авторитаризъм, тоталитаризъм. I, 3 ГО]</p> <p># 2. Разбира особеностите на българското държавнополитическо развитие. [Вж. I, 4, 5, 6; V, 3, 4 ГО]</p> <p>Тема 2. Спити за налагане на световен ред:</p> <ul style="list-style-type: none"> - войните през XX век; - лицата на комунистическия експеримент; - Третият райх и идеята за „чистата раса“; 	<p>демокрация</p> <p>авторитаризъм</p> <p>тоталитаризъм</p> <ul style="list-style-type: none"> - комунизъм - фашизъм - национал-социализъм <p>икономическа криза</p> <p>световна война</p> <p>култ към личността</p> <p>глобализъм</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да работят в библиотека; - да извършват проучвателска дейност в музей; - да участват в екскурсии с учебна цел; - да проучват и събират материали за историята на родния край; - да използват познавателни средства (да извеждат правила, да избират метод); - да работят в групи по интереси; 	<p>Философия:</p> <ul style="list-style-type: none"> - съвместно формира и използва понятия; - съдейства за изграждане на критично мислене и активно отношение към заобикалящия свят; - разширява познанията за държавата, политическите модели на управление и др. <p>География и икономика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прилага усвоените умения за работа с карта; - задълбочава познанията за

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
<p>II. Национално и световно историческо и културно наследство</p>	<p>Очаквани резултати: # 1. Очертава териториалните и обществени промени в света след Втората световна война. # 2. Проследява процеса на изграждане на Европейския съюз. [I, 6 ГО] # 3. Представя промените на Балканите след 1989 г. [Вж. I, 5, 6 ГО]</p> <p>Стандарт Обяснява значимите процеси в еволюцията на съвременния свят и определя мястото на България в тях.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Аргументира избора на България в двете световни войни. [Вж. I, 4 ГО]</p> <p>Стандарт Подбира и използва основни понятия при описание, сравнение и анализ на исторически събития и процеси.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разпознава и правилно използва основни исторически понятия (вж. Колона № 4). # 2. Проследява развитието на явления и съответстващи им понятия.</p> <p>Стандарт Установява самобитност, приемственост и взаимни влияния между култури и цивилизации.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава примери за американизацията на европейския манталитет. # 2. Открива примери за съветизация в Източна Европа след Втората световна война.</p> <p>* Стандарт Използва познания за националните ценности и традиции</p>	<p>- движение на необвързаните; - Балканите и опитите за налагане на световен ред.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Проследява етапите на развитие на международните отношения. # 2. Открива мястото на България и Балканите в опитите за налагане на световен ред. [Вж. I, 4 ГО]</p> <p>Тема 3. Разделеният свят – „студената война“. - победени и победители след Втората световна война; - надпреварата във въоръжаването в атомната ера: НАТО и Варшавският договор; - световните проекции на локалните конфликти; - разпадането на СССР и "нежните" революции; - Балканите – вечното предизвикателство.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива особеностите в развитието на "студената война". [Вж. I, 4 ГО] # 2. Разбира отражението на локалните конфликти в междудържавните отношения. [Вж. III, 3, 4; VI, 4 ГО]</p>	<p>Интернационал</p> <p>Трети свят</p> <p>студена война</p> <p>Западна Европа</p> <p>Източна Европа</p>	<p>- да ползват различни източници на информация (вестници, списания, справочници, художествена литература, аудио-и видеоматериали, Интернет);</p> <p>- да работят в екип;</p> <p>- да разработват индивидуални проекти; [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>- да усвоят и прилагат интерактивни методи: решаване на проблем, симулационни игри, дебат, интервю; [Вж. II, 6 ГО]</p> <p>- да се запознаят със структурата, компетенциите и начините на действие на органите на властта от различни нива: местни, регионални, централни.</p>	<p>политико-географското положение на България.</p> <p>- спомога за осмисляне на понятия като: инфлация, конкуренция, икономическа политика.</p> <p>Български език: - използва знания и развива умения за:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ анализ на различни видове текст; ▪ умение да структурира научен текст (резюме; съобщение; доклад; отговор на исторически въпрос); ▪ изготвяне на план-тезис; ▪ водене на записки.

Колонa 1	Колонa 2	Колонa 3	Колонa 4	Колонa 5	Колонa 6
III. Човекът в историята	<p>при анализ на събития от националната история.[Вж. III, 3, 4, 5 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Дава примери за прояви на толерантност и нетолерантност в националната история.</p> <p>Стандарт</p> <p>Познава паметници и традиции, принадлежащи на различни култури.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Познава основни стилове в изкуството/ архитектура, литература, кино/ и дава примери за културни образци от съвременната епоха. [Вж. III, 5 ГО]</p> <p>Стандарт</p> <p>Установява синхронност или асинхронност, хронологични различия и регионални особености в историческото и културното развитие на различните общества.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Съпоставя последиците от космическата надпревара за обществата в САЩ и СССР.</p> <p>Стандарт</p> <p>Прави оценка за значението на националното и европейското културно наследство в световната цивилизация.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Посочва имена на световно известни българи в сферата на изкуството, науката, спорта.</p> <p>↔Стандарт</p> <p>Описва и съпоставя еволюцията на правата и свободите на гражданите в различните общества.[Вж. IV, 2 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Съпоставя степента на гарантиране и прилагане на правата и свободите на гражданите в различните политически</p>	<p>Тема 4.</p> <p>Обединена Европа – новите надежди на стария континент</p> <p>- Европа между САЩ и СССР;</p> <p>- пътища и форми на европейското разбирателство (Съвет на Европа, регионални инициативи и договори);</p> <p>- Европейският съюз – създаване и институции;</p> <p>- разширяването на ЕС и страните в преход;</p> <p>- българската перспектива за евроинтеграция.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1.Различава европейските организации. [Еж. I, 4; IV, 2, 5 ГО]</p> <p># 2. Разбира перспективите на евроинтеграцията за България. [Вж. I, 6; V, 6 ГО]</p> <p>Тема 5.</p> <p>Обществото на съвременната епоха:</p> <p>- глобалните проблеми на съвременното общество (екология, глобализация, етнически и религиозни конфликти, ксенофобия и нетолерантност, нарушаване на човешките права);</p> <p>- гражданското общество: медии, обществено мнение, неправителствени организации;</p> <p>- малцинствата и техните права;</p> <p>- икономика на потреблението: "средната класа" и нейната роля;</p>	<p>европейска интеграция</p> <p>Европейски съюз</p> <p>антисемитизъм</p> <p>расизъм</p> <p>религиозен фундаментализъм</p> <p>национално малцинство</p> <p>държави в преход</p>	<p>[Еж. II, 3, 4 ГО]</p> <p>- да се запознаят с нормативни актове и законови разпоредби от областта на гражданското право, трудовото право, екологията и др. [Еж. IV, 3, 4 ГО]</p>	<p>- развива:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ техниките на четене; ▪ писмената култура на учениците, а чрез използваните понятия – обогатява и езикската им култура (разбиране на смислите). <p>- прилага критериите за оценка на създаден текст.</p> <p>Литература:</p> <p>- разглежда литературните произведения като исторически извор и свидетелства на епохата;</p> <p>- чрез сюжети от литературни произведения допринася за пълното, живо и колоситно изграждане на</p>

Колонa 1	Колонa 2	Колонa 3	Колонa 4	Колонa 5	Колонa 6
	<p>системи.</p> <p>Стандарт Установява различия в начините на живот, религиозните вярвания и в разбиранията на ценностите в различните общества . Очаквани резултати: # 1. Характеризира най-съществените черти на потребителското общество. [Вж. VI, 3 ГО]</p> <p>Стандарт Разграничава и оценява идеи и действия на личности в историята . Очаквани резултати: # 1. Разграничава и оценява идеи и действия на личност свързана с: военни конфликти; нови социални и политически идеи; културни течения; спорт. # 2. Различава държавните глави на съседните държави и водещите политически сили.</p> <p>↔ Стандарт Определя и обяснява глобални проблеми на човечеството и ролята на човека за разрешаването им. [Вж. VI, 3 ГО] Очаквани резултати: # 1. Дава пример за поне един глобален проблем и опитите за неговото разрешаване.</p> <p>* Стандарт Установява зависимост между развитието на техниката, икономиката, социалните идеи и всекидневния живот на човека [Вж. VI, 3 ГО] Очаквани резултати: # 1. Разграничава положителни и отрицателни въздействия от приложението на атома, генното инженерство и глобализацията на информацията върху всекидневието на човека.</p>	<p>- обществото на „страните в преход“; - българското общество след падането на комунистическия режим. Очаквани резултати: # 1. Определя глобалните проблеми на съвременното общество. [Вж. VI, 3 ГО] # 2. Познава основните характеристики на гражданското общество. [Вж. IV, 1, 2, 5 ГО] # 3. Разбира трудностите на българското общество в преход. [Вж. I, 4, 5, 6; V, 3, 4, 6; VI, 2 ГО]</p> <p>Тема 6 . Култура и технологии: – информацията и нейната глобализация: нови технологии, информационен бум, масова култура; - равен достъп до информация – образование, медии, комуникации; - изкуството като индустрия – кино, шоу, реклама, поп култура; - технологичната революция и нейните граници; - духовните алтернативи на съвременния свят (религия, философия, изкуство); - българската култура в съвременната епоха – традиции и авангардизъм. Очаквани резултати: # 1. Познава глобалните проблеми пред световната култура. [Вж. VI, 3 ГО] # 2. Разбира рисковете на технологичната</p>	<p>средна класа</p> <p>технологична революция</p> <p>поп култура</p>		<p>представа за миналото;</p> <p>- улеснява разбирането на характеристики на различни художествени школи и стилове.</p> <p>Чужди езици: - използва разнообразни източници на информация на чуждите езици, които изучава;</p> <p>- използва знанията и уменията си по история и цивилизация в разбирането и възприемането на чуждия език и култура.</p> <p>Информационни технологии: - изгражда умения за въвеждане,</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
IV. Източници на историята	<p>Стандарт Оценява значението на използването на научните и техническите открития за динамичния напредък на отделни общества</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Оценява значението на научно-техническите открития за развитието на трите световни икономически сили: САЩ, Япония, Европейски съюз. [Вж. V, 2 ГО]</p> <p>Стандарт Извлича и интерпретира информация от различни типове източници (исторически документи, карти, диаграми, снимки, афиши, статистически данни и др.)</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Чете и коментира различни видове исторически карти, като се опира на налична информация. # 2. Разчита самостоятелно статистически данни (таблицы, диаграми, схеми). # 3. Интерпретира информация от художествени картини и карикатури, афиши и други материали, отразяващи изучавани събития. # 4. Развива уменията за водене на записки.</p> <p>Стандарт Търси, подбира и обработва информация с помощта на средствата и ресурсите на ИКТ</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Подбира и обработва информация по зададена тема. # 2. Обработва информация от традиционни източници посредством ИКТ.</p> <p>Стандарт Прави заключения въз основа на съпоставяне на</p>	<p>революция. [Вж. VI, 3 ГО] # 3. Открива модерните тенденции в съвременната българска култура. [Вж. III, 5 ГО]</p> <p>Тема 7 Всекидневие: – човекът и неговата сколна среда: природа и техника; – ритъмът на живота: работа, свободно време; – спортът – между зрелището и индустрията; – сексуалната революция.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива връзката на човека с обкръжаващия го свят. [Вж. VI, 2 ГО] # 2. Разбира предизвикателствата пред човека от XXI век. [Вж. VI, 2, 3, 4 ГО]</p>			<p>структуриране, редактиране и графично оформление на текст;</p> <p>- изгражда умения за съставяне на карта, схема, диаграма, таблица;</p> <p>- улеснява дейностите на учениците за откриване и използване на информация.</p> <p>Природни науки: - разкрива връзката между потребностите на времето и значимите научно-технически открития.</p> <p>Физическа култура и спорт: - представя</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>информация от различни исторически източници.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Прави заключения от два източника с различен произход и съдържание. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p># 2. Изработва схеми въз основа на анализ на исторически източници.</p> <p>Стандарт Различава факти, аргументи, идеи, средства за разрешаване на противоречия.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Изразява собствена позиция въз основа на представени факти, аргументи и идеи. [Вж. IV, 4 ГО]</p> <p># 2. Спределя причини и следствия и ги йерархизира.</p> <p>Стандарт Изразява критично отношение при анализ на информация от различни източници.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Открива проекции на историческа приемственост при анализ на събития и явления от съвременната история.</p> <p>Стандарт Съставя самостоятелно писмени текстове (описание, разсъждение, анализ на документ) по съпътстващи въпроси.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Описва хронологичното протичане на дадено събитие. # 2. Спазва правилата на писане на текст разсъждение. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p># 3. Разработва самостоятелно план-тезис по зададена тема.</p>				<p>проявите на масовия спорт;</p> <p>- акцентира върху съвременното развитие на олимпийското движение и идеалите на олимпизма.</p>

X клас – ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
Ядро	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности за цялата програма	Възможности за междупредметни връзки
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
<p>I. Фундаментите на съвременния свят</p>	<p>Стандарт Установява и обяснява връзката между политически, стопански, идейни и социални промени Очаквани резултати: # 1. Обяснява промените в света след световните войни. [Вж. VI, 4 ГО] # 2. Обяснява причините и следствията от Световната икономическа криза (1929 – 1933). # 3. Отрива особеностите на развитие на балканските държави между двете световни войни. [Вж. I, 4 ГО]</p> <p>↔ Стандарт Познава основни политически възгледи, идентифицира политически модели на управление и обяснява развитието на институциите [Вж. I, 3 ГО] Очаквани резултати: # 1. Сравнява политическите модели на епохата: демокрация, авторитаризъм, тоталитаризъм, по основни белези и ги свързва с определена държава. # 2. Сравнява основните политически възгледи на тоталитаризма: комунизъм, националсоциализъм, фашизъм, и ги идентифицира с определена личност. # 3. Дава примери за практиките на социалната и постиндустриалната държава. # 4. Познава институциите на Европейския съюз. [Вж. V, 6 ГО]</p> <p>↔ Стандарт Представя и обяснява териториални и обществени промени</p>	<p>Учениците трябва да усвоят: Тема 1. Държавата между реалността и утопията: - демократичната държава; - авторитарната държава; - тоталитаризмът (комунизъм, фашизъм, националсоциализъм); - социалната държава; - постиндустриалната държава; - България и държавните модели на съвременността.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разграничава политическите модели на епохата: демокрация, авторитаризъм, тоталитаризъм. [Вж. I, 3 ГО] # 2. Разбира особеностите на българското държавнополитическо развитие в съвременната епоха. [Вж. I, 4, 5, 6; V, 3, 4 ГО]</p> <p>Тема 2. Опити за налагане на световен ред: - войните през XX век; - лицата на комунистическия експеримент; - Третият райх и идеята за „чистата</p>	<p>демокрация</p> <p>авторитаризъм</p> <p>тоталитаризъм - комунизъм - фашизъм - националсоциализъм</p> <p>икономическа криза</p> <p>световна война</p>	<p>На учениците трябва да се даде възможност:</p> <p>- да работят в библиотека;</p> <p>- да извършват проучвателска дейност в музей;</p> <p>- да участват в екскурзии с учебна цел;</p> <p>- да проучват и събират материали за историята на родния край;</p> <p>- да използват познавателни средства (да извеждат правила, да избират метод);</p> <p>- да работят в групи по интереси;</p>	<p>Философия: - съвместно формира и използва понятия; - разширява познанията за държавата. политическите модели на управление и др. - съдейства за изграждане на критично мислене и активно отношение към заобикалящия свят.</p> <p>География и икономика: - прилага усвоените умения за работа с карта; - задълбочава</p>

Колонa 1	Колонa 2	Колонa 3	Колонa 4	Колонa 5	Колонa 6
	<p>на Балканите, в Европа и света, като прилага хронологични и пространствени ориентири. [Вж. I, 4 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Очертава териториалните и обществените промени в света след Втората световна война.</p> <p># 2. Проследява процеса на изграждане на Европейския съюз. [Вж. V, 6 ГО]</p> <p># 3. Представа промените на Балканите след 1989 г. [Вж. I, 5, 6 ГО]</p> <p>* Стандарт</p> <p>Обяснява значимите процеси в еволюцията на съвременния свят и определя мястото на България в тях. [Вж. I, 4, 5 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Аргументира избора на България в двете световни войни.</p> <p># 2. Определя ролята на България като фактор за стабилност на Балканите след 1989г.</p> <p>Стандарт</p> <p>Подбира и използва основни понятия при описание, сравнение и анализ на исторически събития и процеси.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Разпознава и правилно използва основни исторически понятия (вж. Колонa № 4).</p> <p># 2. Проследява развитието на явления и съответстващи им понятия.</p> <p>Стандарт</p> <p>Използва познания и методи от история, литература, философия, изкуство при анализ, обобщение и тълкуване на събития от националната и световната история.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Прави анализ на тоталитарното общество, като се опира на</p>	<p>раса*;</p> <p>- световните организации - ОН и ООН;</p> <p>- движение на несвързаните;</p> <p>- Балканите и опитите за налагане на световен ред.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Проследява етапите на развитие на международните отношения.</p> <p># 2. Открива мястото на България и Балканите в опитите за налагане на световен ред. [Вж. I, 4 ГО]</p> <p>Тема 3.</p> <p>Разделеният свят – „студената война“.</p> <p>- победени и победители след Втората световна война;</p> <p>- надпреварата във въоръжаването в атомната ера: НАТО и Варшавският договор;</p> <p>- световните проекции на локалните конфликти;</p> <p>- разпадането на СССР и „нежните“ революции;</p> <p>- Балканите – вечното предизвикателство.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Открива особеностите в развитието на „студената война“.</p> <p>[Вж. I, 4 ГО]</p> <p># 2. Разбира отражението на локалните конфликти в междудържавните отношения.</p>	<p>култ към личността</p> <p>глобализъм</p> <p>Интернационал</p> <p>колективизация</p> <p>национализация</p> <p>Трети свят</p> <p>студена война</p> <p>Западна Европа</p> <p>Източна Европа</p>	<p>- да ползват различни източници на информация /вестници, списания, справочници, художествена литература, аудио-и видеоматериали, Интернет/;</p> <p>- да работят в екип;</p> <p>- да работят по международни проекти; [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>- да прилагат интерактивни методи: решаване на проблем, симулационни игри, дебат, интервю; [Вж. II, 6 ГО]</p> <p>- да се запознаят с функционирането на органите на местната и централната власт. [Вж. III, 3, 4 ГО]</p> <p>- да се запознаят с</p>	<p>познанията за политико-географското положение на България.</p> <p>- допринася за разширяване на знанията за глобалните проблеми пред човечеството – екологични, демографски и др.</p> <p>- спомага за осмисляне на понятията като инфлация, конкуренция, икономическа политика, национално и световно стопанство.</p> <p>Български език:</p> <p>- използва знания и развива умения за:</p> <ul style="list-style-type: none"> анализ на различни видове текст.

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
II. Национално	<p>знания от философията и литературата. [Вж. I, 3 ГО]</p> <p>Стандарт Формулира критерии за сравнение на исторически явления и процеси. Очаквани резултати: # 1. Спределя критерии за сравнение на тоталитарните държави (СССР, Италия, Германия). [Вж. I, 3 ГО] # 2. Предлага показатели за сравнение на развитието на обществата в Източна Европа след падането на Берлинската стена. [Вж. I, 4, 6 ГО]</p> <p>↔ Стандарт Аргументира ролята на България като фактор за стабилност на Балканския полуостров. [Вж. I, 5 ГО] Очаквани резултати: # 1. Познава приоритетите на българската външна политика след 1989 г. # 2. Аргументира позицията на България спрямо значими събития от международната политика. # 3. Представя основните инициативи на България за постигане стабилност на Балканите.</p> <p>Стандарт Проследява развитието на идеи за промени на обществото. Очаквани резултати: # 1. Обяснява провала на комунистическата идея за промяна на обществото. [Вж. I, 4 ГО] # 2. Разбира перспективите от осъществяване на идеята за евроинтеграция за промяна на обществото. [Вж. I, 6; V, 6 ГО] # 3. Открива съвременните проекции на идеалите на олимпизма. [Вж. VI, 4 ГО]</p>	<p>[Вж. III, 3, 4; VI, 4 ГО]</p> <p>Тема 4. Обединена Европа – новите надежди на стария континент. - Европа между САЩ и СССР; - пътища и форми на европейското разбирателство (Съвет на Европа, регионални инициативи и договори); - Европейският съюз – създаване и институции; - разширяването на ЕС и страните в преход; - българската перспектива за евроинтеграция.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Различава европейските организации. [Вж. I, 4; IV, 2, 5 ГО] # 2. Разбира перспективите на евроинтеграцията за България. [Вж. I, 6; V, 6 ГО]</p> <p>Тема 5. Обществото на съвременната епоха: - глобалните проблеми на съвременното общество (глобализация, етнически и религиозни конфликти, ксенофобия и нетолерантност, нарушаване на човешките права); - гражданското общество: медии, обществено мнение, неправителствени</p>	<p>европейска интеграция</p> <p>Европейски съюз</p> <p>пацифист</p>	<p>нормативни актове и законови разпоредби от областта на гражданското право, трудовото право, екологията и др. [Вж. IV, 3, 4 ГО]</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ умение да структурира научен текст (резюме; съобщение; доклад; отговор на исторически въпрос); ▪ изготвяне на план-тезис; ▪ водене на записки. <p>- развива:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ техниките на четене; ▪ писмената култура на учениците, а чрез използваните понятия – обогатява и езиковата им култура (разбиране на смислите). <p>- прилага критериите за оценка на създаден текст.</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
и световно историческо и културно наследство	<p>Стандарт Установява самобитност, приемственост и взаимни влияния между култури и цивилизации. Очаквани резултати: # 1. Дава примери за американизацията на европейския манталитет. # 2. Открива примери за съветизация в Източна Европа след Втората световна война.</p> <p>* Стандарт Използва познания за националните ценности и традиции при анализ на събития от националната история. [Вж. III, 5 ГО] Очаквани резултати: # 1. Дава примери за прояви на толерантност и нетолерантност в националната история. # 2. Обяснява реваншизма в българската външна политика до Втората световна война.</p> <p>Стандарт Познава паметници и традиции, принадлежащи на различни култури. Очаквани резултати: # 1. Познава основни стилове в изкуството (архитектура, литература, кино) и дава примери за културни образци от съвременната епоха. [Вж. III, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Установява синхронност или асинхронност, хронологични различия и регионални особености в историческото и културното развитие на различните общества. Очаквани резултати: # 1. Съпоставя последиците от космическата надгравара за</p>	<p>организации; - малцинствата и техните права; - икономика на потреблението: "средната класа" и нейната роля; - обществото на "страните в преход"; - българското общество след падането на комунистическия режим. Очаквани резултати: # 1. Определя глобалните проблеми на съвременното общество. [Вж. VI, 3 ГО] # 2. Познава основните характеристики на гражданското общество. [Вж. IV, 1, 2, 5 ГО] # 3. Разбира трудностите на българското общество в преход. [Вж. I, 4, 5, 6; V, 3, 4, 6; VI, 2 ГО]</p> <p>Тема 6. Култура и технологии: - информацията и нейната глобализация: нови технологии, информационен бум, масова култура; - равен достъп до информация – образование, медии, комуникации; - изкуството като индустрия – кино, шоу, реклама, поп култура; - технологичната революция и нейните граници; - духовните алтернативи на съвременния свят (религия, философия,</p>	<p>антисемитизъм</p> <p>расизъм</p> <p>религиозен фундаментализъм</p> <p>национално малцинство</p> <p>държави в преход</p> <p>демагогия</p> <p>средна класа</p> <p>технологична революция</p>		<p>Литература: - разглежда литературните произведения като исторически извор и свидетелства на епохата;</p> <p>- чрез сюжети от литературни произведения допринася за по-пълното, живо и колоритно изграждане на представа за миналото;</p> <p>- улеснява разбирането на характеристиките на различни художествени школи и стилове.</p> <p>Чужди езици: - използва разнообразни източници на</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
III. Човекът в историята	<p>обществата в САЩ и СССР.</p> <p># 2. Разбира и обяснява спецификите в историческото развитие на обществата на Балканите. [Вж. I, 4 ГО]</p> <p>Стандарт Прави оценка за значението на националното и европейското културно наследство в световната цивилизация . Очаквани резултати: # 1.Посочва имена на световноизвестни българи в сферата на изкуството, науката, спорта.</p> <p>* Стандарт Използва знания за исторически и културни традиции като ориентир за идентифициране на принадлежност към култури и цивилизации.[Вж. III, 2 ГО] Очаквани резултати: # 1.Представя взаимни влияния в областта на културата и всекидневието между европейски и извъневропейски традиции. # 2. Познава етнокултурното разнообразие на Балканите.</p> <p>↔Стандарт Описва и съпоставя еволюцията на правата и свободите на гражданите в различните общества.[Вж. IV, 2 ГО] Очаквани резултати: # 1.Съпоставя степената на гарантиране и прилагане на правата и свободите на гражданите в различните политически системи. # 2. Познава основните функции на Европейския съд за правата на човека. [Вж. IV, 2, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Установява различия в начините на живот, религиозните вярвания и в разбиранията на ценностите в различните общества.</p>	<p>изкуство);</p> <p>- българската култура в съвременната епоха: традиции и авангардизъм.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Познава глобалните проблеми пред световната култура. [Вж. VI, 3 ГО] # 2. Разбира рисковете на технологичната революция. [Вж. VI, 3 ГО] # 3. Открива модерните тенденции в съвременната българска култура. [Вж. III, 5 ГО]</p> <p>Тема 7. Всекидневие: - човекът и неговата околна среда: природа и техника; - ритъмът на живота: работа, свободно време; - спортът – между зрелището и индустрията; - сексуалната революция:</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива връзката на човека с обкръжаващия го свят. [Вж. VI, 2 ГО] # 2. Разбира предизвикателствата пред човека на XXI век. [Вж. VI, 2, 3, 4 ГО]</p>	поп култура		<p>информация на чуждите езици, които изучава;</p> <p>- използва знанията и уменията си по история и цивилизация в разбирането и възприемането на чуждите език и култура.</p> <p>Информационни технологии: - изгражда умения за въвеждане, структуриране, редактиране и графично оформление на текст;</p> <p>- изгражда умения за съставяне на карта, схема, диаграма, таблица.</p> <p>- улеснява дейностите на учениците за</p>

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>Очаквани резултати: # 1. Характеризира най-съществените черти на потребителското общество. [Вж. VI, 3 ГО]</p> <p>Стандарт Разграничава и оценява идеи и действия на личности в историята.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разграничава и оценява идеи и действия на личност свързана с: военни конфликти; нови социални и политически идеи; културни течения; спорт. # 2. Различава държавните глави на съседните държави и водещите политически сили.</p> <p>↔ Стандарт Определя и обяснява глобални проблеми на човечеството и ролята на човека за разрешаването им. [Вж. VI, 3 ГО]</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Дава пример за поне един глобален проблем и спитите за неговото разрешаване.</p> <p>* Стандарт Установява зависимост между развитието на техниката, икономиката, социалните идеи и всекидневния живот на човека [Вж. VI, 3 ГО]</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разграничава положителни и отрицателни въздействия от приложението на атомна, генното инженерство и глобализацията на информацията върху всекидневието на човека.</p> <p>Стандарт Оценява значението на използването на научните и техническите открития за динамичния напредък на отделни</p>	<p>Тема 8. Социокултурни измерения на съвременността: - глобалните проблеми на съвременния свят: екология, бедност, миграции, природни бедствия, технологична революция; - "не на табутата": залезът на традиционните ценности: наркотици, СПИН, конфликт между поколенията; - религията и съвременният свят: стари и нови религии; - "втрисият пол": мястото на жената в съвременната епоха; - сексът между всекидневието и културата: реклама, политика, изкуство; - "трижата за себе си": здравоспазване, забавления, пътуване; - пътят на съвременните кумири: изкуство, спорт, мода.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Разбира глобалните проблеми на съвременността. [Вж. VI, 3 ГО] # 2. Разбира мястото на човека и неговите отговорности в глобалния свят. [Вж. VI, 3 ГО] # 3. Оценява мястото на технологиите в живота на човека. [Вж. VI, 3 ГО]</p> <p>Тема 9. Една или две Европи - България и българите през съвременната епоха:</p>			<p>откриване и използване на информация.</p> <p>Природни науки: - разкрива връзката между потребностите на времето и значимите научно-технически открития.</p> <p>Физическа култура и спорт: - представя проявите на масовия спорт; - акцентира върху съвременното развитие на олимпийското движение и идеалите на олимпизма.</p>

Колонa 1	Колонa 2	Колонa 3	Колонa 4	Колонa 5	Колонa 6
<p>IV. Източници на историята</p>	<p>общества.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Оценява значението на научно-техническите открития за развитието на трите световни икономически сили: САЩ, Япония, Европейски съюз. [Вж. V, 2 ГО]</p> <p># 2. Характеризира технологичния "бум" на източните общества ("малките тигри").</p> <p>Стандарт</p> <p>Анализира и оценява участието на личността в историческия процес през различните епохи.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Оценява идеи и действия на личност, участвала в: управлението на двете сръхсили; "нежните революции"; международните отношения; движенията за граждански права; културни течения след Втората световна война.</p> <p># 2. Познава видни представители на дисидентските движения в страните от бившия Източен блок.</p> <p>↔ Стандарт</p> <p>Обяснява ролята на езика, религията и традициите за социална обвързаност и различия в обществото. [Вж. III, 2 ГО]</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Дава примери за религиозни и етнически конфликти в съвременния свят.</p> <p># 2. Определя статута на българските общности в съседните страни. [Вж. IV, 2 ГО]</p> <p>Стандарт</p> <p>Извлича и интерпретира информация от различни типове източници (исторически документи, карти, диаграми, снимки, афиши, статистически данни и др.).</p> <p>Очаквани резултати:</p>	<p>- Балканската и европейската среда на българската културна идентичност: село, град, университет;</p> <p>- Балкански и европейски измерения в ежедневието и в светогледа на българите;</p> <p>- образът на "другия": българските представи за Европа и Балканите;</p> <p>- върховенство на закона или върховенство на Партията: основни политически идеи и практики в България;</p> <p>- между петилетката и пазара: българското стопанство и неговите "преходи";</p> <p>- традиция и авангардизъм: българското изкуство;</p> <p>- за една Европа без граници: основни аспекти на българската ориентация към европейските и евроатлантическите структури от началото на 90-те години на XX век.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Разширява познанията си за проблемите пред съвременното българско общество. [Вж. I, 5, 6; V, 2, 3 ГО]</p> <p># 2. Разбира същността на европейския избор на България. [Вж. I, 6; V, 6 ГО]</p> <p># 3. Открива съвременните проекции на устойчивите характеристики на българското общество. [Вж. I, 4, 5, 6; IV, 4; V, 2, 3 ГО]</p>			

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p># 1. Чете и коментира различни видове исторически карти, като се опира на налична информация и придобива самостоятелно нова.</p> <p># 2. Чете и интерпретира самостоятелно статистически данни (таблици, диаграми, схеми).</p> <p># 3. Интерпретира информация от художествени картини и карикатури, афиши и други материали, отразяващи изучавани събития.</p> <p># 4. Прилага свободно уменията за водене на записки.</p> <p>Стандарт Търси, подбира и обработва информация с помощта на средствата и ресурсите на ИКТ.</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Подбира и обработва информация по зададена тема.</p> <p># 2. Обработва информация от традиционни източници посредством ИКТ.</p> <p>Стандарт Прави заключения въз основа на съпоставяне на информация от различни исторически източници .</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Прави заключения от два или повече източника с различен произход и съдържание. [Бж. IV, 5 ГО]</p> <p># 2. Изработва схеми въз основа на анализ на исторически източници.</p> <p>Стандарт Различава факти, аргументи, идеи, средства за разрешаване на противоречия .</p> <p>Очаквани резултати:</p> <p># 1. Изразява собствена позиция въз основа на представени факти, аргументи и идеи. [Бж. IV, 4 ГО]</p>				

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p># 2. Определя причини и следствия и ги йерархизира.</p> <p>Стандарт Изразява критично отношение при анализ на информация от различни източници.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Преценява степен на достоверност на исторически източници. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Съставя самостоятелно писмени текстове (описание; разсъждение; анализ на документ) по съпътстващи въпроси.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Описва хронологичното протичане на дадено събитие. # 2. Спазва правилата на писане на есе. [Вж. IV, 5 ГО] # 3. Логически структурира историческа информация при анализ на документ. # 4. Разработва самостоятелно план-тезис по зададена тема.</p> <p>Стандарт Служи си с основни техники за самостоятелно набавяне, представяне, аргументиране и анализ на данни.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Самостоятелно подготвя цялостно представяне на дадено събитие или проблем по предварително посочени източници на информация. [Вж. IV, 5 ГО]</p> <p>Стандарт Открива противоречия и формулира решения на проблеми.</p> <p>Очаквани резултати: # 1. Открива пресекции на историческа приемственост при анализ на събития и явления от съвременната история и формулира решения.</p>				

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
	<p>Стандарт Преструктурира информация и съставя писмени текстове разсъждения по конкретен проблем Очаквани резултати: # 1. Прилага правилата на писане на есе. # 2. Логически преструктурира и общава информация при анализ на разнообразни исторически източници. # 3. Подготвя текст разсъждение по зададен проблем от съвременната българска история. [Бж. VI, 5 ГО]</p>				

У. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА.

Критериите за оценяване са свързани преди всичко с насърчаването и стимулирането на по-нататъшното самостоятелно усвояване на нови знания и умения, като акцентът се поставя главно върху овладяването на специфични умения и развиването на компетенции. Особено важно е да се отбележи, че съдържанието на колона *Ценостна ориентация и поведение* в таблицата е значим съществен компонент на целите на обучението по учебния предмет, тяхна пманентна характеристика и проектиран резултат, но не подлежи на оценяване.

Предлаганите методи и форми на оценяване са само предложения, основани на образователни теории и технологии и на добрата педагогическа практика. В този смисъл те имат препоръчителен характер. Използването им не трябва да се възприема като задължение на учителя или да служи като атестация за неговата работа.

Първо равнище: разпознаване – възприемане

<i>Знания</i>	<i>Умения</i>	<i>Ценостна ориентация и поведение</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ възпроизвежда понятия, факти и събития, имена на личности и тяхната дейност; ▪ разполага хронологически най-значимите процеси и събития от периода; • подбъра измежду няколко точното и пълно определение на основните понятия. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ прилага усвоени вече основни дейности; ▪ разпознава различни източници на историческа информация; • представя накратко в писмен вид историческо явление или процес. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ търси сътрудничество от страна на учителя и съучениците си; ▪ проявява чувство за отговорност в работата; • проявява самостоятелност и активност в час.

Второ равнище: разбиране – отговаряне

<i>Знания</i>	<i>Умения</i>	<i>Ценостна ориентация и поведение</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ определя самостоятелно същността на даден процес или явление; ▪ характеризира най-значимите промени през периода; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ изработва схеми, таблици, карти по зададени данни; ▪ групира по общи белези информация от различни източници; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ прилага уменията за работа в екип; ▪ проявява критичност и възискателност към себе си и другите;
<i>Знания</i>	<i>Умения</i>	<i>Ценостна ориентация и поведение</i>
<ul style="list-style-type: none"> • посочва основните елементи на съвременен международен конфликт или глобален проблем. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ сравнява и анализира в устна и писмена форма сходни исторически процеси и явления. 	<ul style="list-style-type: none"> • проявява толерантност и готовност за приемане на различни или противоположни становища.

Трето равнище: прилагане – анализиране

Знания	Умения	Ценностна ориентация и поведение
<ul style="list-style-type: none"> ▪ разкрива и анализира историческите корени и взаимовръзка на значимите събития и процеси на съвременността; • познава и характеризира основни граждански и демократични ценности на съвременната епоха. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ извлича и обобщава информация за отделно историческо явление или процес; ▪ преобразува и интерпретира информация от различни по произход и съдържание източници; ▪ подготвя текст разсъждение по поставен въпрос. 	<ul style="list-style-type: none"> • отнася се критично към разнообразните източници на информация; • открива проблеми и търси самостоятелно решение; • изисква мнение и проявява готовност да участва в общественния живот; • проявява съпричастност към глобалните проблеми на съвременността; • уважава основните права и свободи на личността и съвременните граждански и демократични ценности.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ПО ПРИЛАГАНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА УЧИТЕЛИТЕ ПО ИСТОРИЯ.

Колона 2: „Очаквани резултати на ниво учебна програма“ – съдържа стандартите, чието постигане се осъществява чрез усвояване от учениците на проблемите, дефинирани в **колона 3**. Под всеки стандарт в **колона 2** са изброени отделни очаквани резултати, които водят до постигането на съответния стандарт в края на учебната година.

Много важно е да се обърне внимание, че в **колона 3: „Очаквани резултати по теми“** – посочените в учебната програма теми определят проблематиката на периода, изучаван в X клас, но не представляват хронологично структуриране на учебното съдържание. Поради това тези теми не трябва да се възприемат като учебни теми и да се изисква задължителното им включване в годишното разпределение на часовете.

ЗАБЕЛЕЖКА:

1. Изписването на знак * пред съответния **стандарт** в **колона 2** на таблиците в учебните програми по **История и цивилизация** означава, че очакваните резултати по този * **Стандарт** се отнасят към посочения (посочените) в скоби [.....] стандарт (стандарт) от държавните образователни изисквания за учебно съдържание по **Гражданско образование** (Вж. **приложение 2** към учебните програми по **История и цивилизация**);

2. В скоби [.....] след отделни **очаквани резултати** в **колони 2 и 3** на таблиците в учебните програми по **История и цивилизация** е посочено към кой (кои) стандарт (стандарт) от Държавните образователни изисквания за учебно съдържание по **Гражданско образование** се отнася съответният **очакван резултат**. (Вж. **приложение 2** към учебните програми по **История и цивилизация**);

3. Изписването на знак ⇔ пред съответния **стандарт** в **колона 2** на таблиците в учебните програми по **История и цивилизация** показва пълното му съответствие с определен стандарт от държавните образователни изисквания за учебно съдържание по **Гражданско образование**. (Вж. **приложение 2** към учебните програми по **История и цивилизация**).

**ДЪРЖАВНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ
ЗА УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ
СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ: СРЕДНА
ЕТАП: ГИМНАЗИАЛЕН**

Ядра на учебно съдържание	Знания, умения, отношения (IX–XII клас)
I. Гражданите, политиката, демокрацията	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проследява възникването и развитието на идеята за демокрация. 2. Анализира характеристиките на правовата държава. 3. Познава политическата карта на света, представя основните политически теории и идентифицира политическите модели за управление. 4. Представя промените на съвременна Европа и Балканите и определя мястото на България в тях. 5. Аргументира ролята на България като фактор за регионална стабилност в Югоизточна Европа. 6. Коментира разширяването на Европейския съюз към Югоизточна Европа и оценява възможностите на България за членство.
II. Гражданите, властта и държавата	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обяснява механизмите на властта: структурата и функциите на държавните и обдоевропейските институции. 2. Осъзнава смисъла и значението на разделението на властите и взаимодействието между тях. 3. Обяснява ролята и значението на регионалното устройство на държавата. 4. Разбира същността на местното самоуправление. 5. Познава и може да участва във форми на граждански контрол държавните институции. 6. Изказва аргументирани оценки по граждански и политически аспекти на социалния живот.
III. Националната идентичност и различия в обществото	<ol style="list-style-type: none"> 1. Разграничава основните социални групи и общности и коментира интересите и проблемите им. 2. Обяснява ролята на етика, религията и традициите за социална обвързаност и различия в обществото. 3. Ориентира се в източниците на противоречия между отделни етнически и религиозни общности. 4. Показва готовност за противодействие срещу насилието и стремеж към разрешаване на конфликтни ситуации. 5. Познава националните идеали, традиции и ценности и определя мястото на България в световната култура.
IV. Граждани, права и отговорности	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проследява развитието на идеята за гражданско общество. 2. Анализира и съпоставя идеите за свободата, човешките права и гражданските права. 3. Демонстрира готовност да защитава своите (и на другите) граждански права и отговорности. 4. Дава оценка на обществени събития от позициите на правата на човека и българското законодателство. 5. Проучва международни документи за правата на човека и малцинствата, интерпретира стенога на приложението им у нас и представя резултатите в писмена форма.
V. Гражданите и икономиката	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демонстрира знания за същността на пазарната икономика и нейните механизми, разкрива особеностите им в България. 2. Доказва глобализацията на икономиката и стремежа на България към устойчиво развитие. 3. Анализира и привежда примери за икономическите условия в България и предлага обосновани решения за развитие. 4. Дискутира върху механизмите и инструментите на съвременната икономическа политика на България. 5. Определя мястото си и проектира бъдещето си в икономическите отношения. 6. Аргументира ролята на евроинтеграцията и на Европейския съюз
VI. България и светът	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познава идеята за „гражданин на света“. 2. Разбира мястото на България в глобалното развитие 3. Осъзнава значението на глобалните проблеми на човечеството и обсъжда възможните им решения. 4. Обосновава идеята за мира като условие за развитие на цивилизацията.